

Sygn. akt I CSK 248/06

## POSTANOWIENIE

Dnia 10 listopada 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku M. Ż.

przy uczestnictwie A. C.

o podział majątku dorobkowego byłych małżonków E. i Z. K.,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 10 listopada 2006 r.,

skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania

od postanowienia Sądu Okręgowego w W.

z dnia 21 grudnia 2005 r.,

**oddala skargę kasacyjną.**

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 21 grudnia 2005 r. Sąd Okręgowy w W. oddalił apelację uczestniczki postępowania o podział majątku wspólnego A. C. od postanowienia Sądu Rejonowego w W. z dnia 5 kwietnia 2005 r. Tym ostatnim postanowieniem Sąd, po ponownym rozpoznaniu sprawy, ustalił, że w skład majątku dorobkowego małżonków E. i Z. K. (postępowanie toczyło się z inicjatywy i z udziałem następców prawnych małżonków K.) wchodzi wartość nakładów na nieruchomości położoną w Z. przy ul. K. 18, dla której prowadzona jest księga wieczysta nr [...]. Wartość nakładów, tzn. piętrowego budynku wzniesionego na gruncie, wynosi 436.100 zł, a udziały małżonków w majątku wspólnym są równe. Sąd dokonał podziału tak ustalonego majątku wspólnego w ten sposób, że nakłady przyznał na wyłączną własność A. C. (następczyni prawnej E. K.), a na rzecz M. Ż. (następca prawnego Z. K.) zasądził kwotę 218.050 zł tytułem spłaty.

W toku postępowania Sąd pierwszej instancji ustalił, że E. i Z. K. związek małżeński zawarli w 1964 r. W 1965 r. nabyli „dobrowolną umową” od A. K. niezabudowaną nieruchomość położoną w Z. przy ul. K. 18. Na nieruchomości tej wzniesli budynek mieszkalny wraz z cukiernią i sklepem. W dniu 21 czerwca 1970 r. została zawarta pomiędzy E. K. i A. K. umowa w formie aktu notarialnego przenosząca własność nieruchomości. Z treści aktu wynika, że nieruchomość nabywa jedynie E. K. za środki pochodzące z jego majątku odrębnego. Okoliczność tę potwierdziła Z. K. obecna przy zawieraniu umowy. Małżonkowie K. zamieszkiwali na wskazanej nieruchomości. Od lat siedemdziesiątych zamieszkuje tam również uczestniczka A. C., którą małżonkowie K. opiekowali się i łożyli na jej utrzymanie. W 1985 r. zmarli kolejno Z. K. i E. K.

Spadkobiercą Z. K. jest M. Ż., a spadkobierczynią E.K. – A. C.

Poza zabudowaną nieruchomością położoną w Z. nie były zgłaszane inne przedmioty majątkowe wchodzące do wspólności małżeńskiej. Wartość budynku wzniesionego ze środków pochodzących z majątku wspólnego wynosił, na dzień ustania wspólności majątkowej małżeńskiej, 436.100 zł. Zabudowania na nieruchomości stanowią nakład z majątku wspólnego na majątek odrębny E. K. i wchodzą do wspólności. Podlegają tym samym podziałowi po ustaniu wspólności

majątkowej małżeńskiej. Zasadą jest, że udziały małżonków w majątku wspólnym są równe (art. 43 § 3 k.r.o.), a toku postępowania nie wykazano okoliczności pozwalających na ustalenie nierównych udziałów. Uczestniczka postępowania włada nakładami, na podstawie spadkobrania jest właścicielką działki stąd też Sąd Rejonowy przyznał jej nakłady z ustaleniem obowiązku spłaty na rzecz wnioskodawcy M. Ż.

Oddalając apelację uczestniczki postępowania Sąd drugiej instancji zaaprobował ustalenia i wnioski Sądu Rejonowego. Podkreślił, że nie ma podstaw dla przyjęcia, iż nakłady na nieruchomości dokonywane były ze środków nie pochodzących z majątku wspólnego małżonków K.

Skarga kasacyjna uczestniczki postępowania oparta została na obu podstawach wymienionych w art. 398<sup>3</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. Skarżąca wskazuje naruszenie art. 202 w związku z art. 13 k.p.c. polegające na rozpoznaniu sprawy w niewłaściwym trybie, gdyż wnioskodawca w istocie dochodził roszczenia o zwrot nakładów poczynionych z majątku wspólnego małżonków K. na majątek odrębny E. K. i sprawa powinna toczyć się w trybie procesowym. W ramach naruszenia przepisów prawa materialnego wskazuje art. 47 § 1 w związku z art. 48 k.c. oraz art. 44 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 46 k.r.o. do podziału majątku, który był objęty wspólnością ustawową małżonków odpowiednio stosuje się przepisy o dziale spadku. Postępowanie w tych sprawach uregulowane jest w art. 680 i nast. k.p.c. i toczy się w trybie nieprocesowym. Przepis art. 684 k.p.c. nakłada na sąd dokonujący działu spadku obowiązek ustalenia składu i wartości spadku ulegającego podziałowi. Przepis ten znajduje odpowiednie zastosowanie w postępowaniu o podział majątku wspólnego małżonków (art. 46 k.r.o.) co oznacza, że sąd ustala skład i wartość majątku objętego wspólnością majątkową małżeńską. W rozpoznawanej sprawie oznacza to, że dopiero w toku postępowania ustalony został składnik majątku wspólnego, jakim jest roszczenie o zwrot nakładów dokonanych z majątku wspólnego małżonków K. na majątek odrębny E. K. Nawiasem mówiąc skład majątku wspólnego był pomiędzy uczestnikami

postępowania sporny i definitywnie został ustalony dopiero po zakończeniu wielu postępowań sądowych. W tej sytuacji nie sposób zasadnie twierdzić, że wnioskodawca w rzeczywistości występował z roszczeniem o rozliczenie nakładów i jego żądanie było żądaniem zasądzenia określonej kwoty. Skarżąca popełnia błąd wnioskując o rzeczywistej treści żądania M. Ż. z ustaleń poczynionych w toku postępowania o podział majątku wspólnego małżonków K. Dodatkowo niezbędne jest także zwrócenie uwagi na art. 686 k.p.c., z którego wynika, że w postępowaniu działowym sąd rozstrzyga także m.in. o roszczeniach z tytułu poczynionych nakładów. Wszystko to prowadzi do wniosku, że zarzuty sformułowane w ramach drugiej podstawy skargi kasacyjnej są niezasadne i to w sposób oczywisty.

Odnosząc się do zarzutów sformułowanych w ramach podstawy naruszenia prawa materialnego trzeba zacząć od stwierdzenia, że Sądy orzekające rzeczywiście w sposób nieprawidłowy określiły składnik majątku wspólnego małżonków K. Z poczynionych ustaleń wynika, że w skład tego majątku wchodziło jedno prawo podmiotowe o charakterze względnym, tzn. roszczenie o zwrot nakładów poczynionych z majątku wspólnego na majątek osobisty (poprzednio odrębny) E. K. Składnikiem majątku wspólnego małżonków K. nie mogły być zabudowania wzniesione na nieruchomości E. K., gdyż, jak trafnie podnosi skarżąca, są to części składowe gruntu stanowiące własność właściciela tego gruntu (por. art. 48 k.c.). Składnikiem takim nie mogła być także „wartość nakładów”, gdyż nie jest to prawo podmiotowe ani -ewentualnie - ekspektatywa. Wprawdzie ustawodawca w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym określając składniki majątku wspólnego małżonków posługuje się nieprecyzyjnym wyrażeniem „przedmioty majątkowe”, jednak powszechnie przyjmuje się, że chodzi o prawa podmiotowe (względne oraz bezwzględne) mające charakter majątkowy.

Roszczenie o zwrot nakładów poczynionych z majątku wspólnego na majątek osobisty (poprzednio odrębny) jednego z małżonków (jak w rozpoznawanej sprawie) wchodzące w skład majątku wspólnego, po ustaniu wspólności, staje się przedmiotem wspólności, do której odpowiednie zastosowanie znajdują przepisy o współwłasności ułamkowej (art. 46 w związku z art. 1035 k.c.). Każdemu z małżonków przysługuje zatem połowa (por. art. 43 § 1 k.r.o.) kwoty, do

świadczenia której zobowiązany jest małżonek, na którego majątek odrębny nakłady zostały poczynione.

Do takich wniosków doszedł Sąd Okręgowy, a poprzednio Sąd Rejonowy rozpoznające niniejszą sprawę. Została także zasądzona na rzecz wnioskodawcy spłata, której wysokość odpowiada połowie wartości nakładów poczynionych na nieruchomość stanowiącą wyłączną własność E. K. Treść rozstrzygnięcia odpowiada zatem prawu, jakkolwiek wywód prawny przeprowadzony dla uzasadnienia zapadłego orzeczenia pozostaje w sprzeczności z powołanymi wyżej przepisami prawa. W rozpoznawanej sprawie występuje zatem sytuacja, o jakiej mowa w art. 398<sup>14</sup> *in fine* k.p.c., tzn. zaskarżone orzeczenie mimo błędnego uzasadnienia odpowiada prawu. Kierując się zatem treścią powołanego przepisu Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną uczestniczki postępowania.